

**Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини**

**МЕДІАГРАМОТНІСТЬ.
КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ**

Навчально-методичний посібник

Укладач: Усатюк Я.В.

**УМАНЬ
2019**

УДК 37.016:004](072)

M42

Рекомендовано вченою радою факультету фізики, математики та інформатики

Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини

(протокол №4 від 28 листопада 2019 року)

Рецензенти:

О. Б. Авраменко – доктор педагогічних наук, професор кафедри техніко-технічних дисциплін, охорони праці та безпеки життєдіяльності Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

О. В. Жмуд – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інформатики і інформаційно-комунікаційних технологій Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

M42 Медіаграмотність. Критичне мислення на уроках інформатики: навч.-метод. посібник / уклад.: Усатюк Я.В. – Умань: Візаві. – 2019. – 128 с.

Навчально-методичний посібник присвячений найбільш гострим та актуальним питанням медіаграмотності і має на меті підвищити медіакультуру, сформувати навички критичного мислення молоді особистості, особливо майбутніх вчителів інформатики та допомогти в організації навчально-виховного процесу. Це збірка лекцій, лабораторних робіт, практичних порад та методик, яка допоможе дохідливо та ефективно формувати медіакомпетентну молодь.

Навчально-методичний посібник рекомендується студентам педагогічних університетів, зокрема спеціальності «Інформатика»; може бути корисним педагогам, студентам інших спеціальностей, учням старшої школи, батькам та всім, кого цікавлять складні проблеми критичного мислення.

УДК 37.016:004](072)

© Усатюк Я.В., 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
I. Загальне поняття медіаосвіти та медіаграмотності	8
1.1. Сутність і актуальність медіаграмотності сучасної людини.....	8
II. Медіаосвіта (медіаграмотність) як навчальна дисципліна.....	10
2.1. Поняття медіаосвіти та медіаграмотності (основні теорії).....	10
2.2. Зміст і основні завдання медіаосвіти, її зв'язок із іншими навчальними дисциплінами.....	18
2.3. Класифікація та функції сучасних медіа.....	19
III. Теорія медіаосвіти як засіб формування «критичного мислення». Роль медіа у формуванні сучасної картини світу.....	23
3.1. Види і функції засобів масової інформації	23
3.2. Критичне мислення. Рівні медіаграмотності.....	25
3.3. Пошук, обробка і презентація інформаційного матеріалу.....	26
IV. Засоби масової інформації, позитивні та негативні соціальні тенденції.	30
4.1. Засоби масової комунікації (ЗМІ).....	30
4.2. Особливості медійного впливу.....	41
V. Вплив соціальних мереж на свідомість людини.....	49
5.1. Людина і соціальні мережі.....	49
5.2. Соціальні медіа.....	52
Лабораторний практикум для студентів	54
Лабораторна робота № 1 . Знайомство з медіаграмотністю. Теорія та сучасні форматворчі процеси.....	54
Лабораторна робота № 2 Стандарти в медіа	57
Лабораторна робота № 3. Сприйняття і переробка інформації, розвиток критичного мислення і умінь розуміти сутність	

повідомлень. Маніпулювання свідомістю на прикладі першої половини ХХ століття.....	61
Лабораторна робота 4. Технології формування медіакомпетентності	75
Лабораторна робота № 5-6 Фільми – нова аудіовізуальна мова.....	79
Лабораторна робота № 7. Особливості сприйняття інформації в Інтернеті.....	103
Лабораторна робота № 8 Комунікаційні навички.....	106
Лабораторна робота № 9 Кіномистецтво	107
Лабораторна робота 10. Перевірка конфіденційності.....	109
Додатки	113
Рекомендована література:	116
Індивідуальне навчально-дослідне завдання.....	118
ГЛОСАРІЙ.....	121
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	125

ВСТУП

Сьогодні медіаосвіта має бути спрямована на забезпечення всебічної підготовки дітей і молоді до життя в інформаційному суспільстві.

Навчальні предмети загальної середньої освіти спрямовані на соціалізацію особистості школярів, їх патріотичне і громадянське виховання. Інтеграція тематики медіаосвіти скерована на досягнення цілей загальної середньої освіти, сформульованих у концепції Нової української школи, і, зокрема на розвиток критичного мислення.

Медіакомпетентність стає для сучасного вчителя інструментом, за допомогою якого він формує в учнів найважливіші людські якості, необхідні для життя в суспільстві. Інтеграція медіаосвіти в шкільні предмети школи, особливо в навчальний предмет «Інформатика», впливатиме на формування громадянської, соціальної та медійної компетентності учнів, а саме: вміння критично мислити; навичок пошуку, аналізу та оцінювання інформації, свідомого ставлення до медіа повідомлень на основі вивчення джерел. Учні зможуть уже з молодшого шкільного віку шукати та перевіряти інформацію, аналізувати вплив медіа текстів та створювати їх.

Усі мас-медіа можуть як сприяти позитивному розвитку людини, так і призводити до духовної та моральної кризи особистості. Основне завдання медіаосвіти – системне і компетентне виховання дітей і молоді, які повинно навчитися не лише доречно користуватися різноманітними медійними засобами, а й розуміти закономірності їх функціонування, знати, як впливають медіа на формування особистості та навчити їх критично мислити в процесі сприймання медіапродукції для розвитку особистісного, оцінного ставлення до продукції мас-медіа загалом і спиратися на етично-естетичні орієнтири.

Філософія Нової української школи закладає фундамент для успіху та самореалізації особистості. Різнобічний розвиток дитини відповідно до її вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування загальнолюдських і морально-етичних цінностей, підтримка життєвого оптимізму, розвиток самостійності, плекання творчості, прагнення вчитися впродовж життя – усе це мета шкільної освіти, яка набуває втілення в усіх шкільних програмах і курсах. Сприяння розбудові в Україні ефективної системи медіаосвіти заради всебічного підготування дітей

і молоді до безпечної взаємодії із сучасною системою медіа, формування медійно-інформаційної грамотності і медіакультури відповідно до вікових та індивідуальних особливостей учнів забезпечує фундамент інформаційної безпеки держави у протистоянні агресивним зовнішнім інформаційним впливам і пропаганді.

Впровадження медіа в освітній процес школи може бути ефективним лише за умови, медіакомпетентного вчителя, тобто вчителя здатного якісно реалізувати на практиці можливості сучасних інформаційних та мультимедіа технологій. Це в свою чергу передбачає розробку та використання інформаційних ресурсів для методичної підтримки вчителів.

Майбутні вчителі інформатики під час професійної підготовки у вищих навчальних закладах повинні отримати набір знань, умінь і навичок роботи медіа контентом; аналізувати та виділяти головні моменти з будь-яких джерел, вміти проводити осмислений пошук інформації, аналізувати її. Всі ці аспекти надають абсолютно нові можливості в сфері самореалізації майбутнього вчителя інформатики, як творчої так і пізнавальної.

Однією з умов формування медіакомпетентності майбутнього вчителя інформатики є правильний вибір і впровадження медіа технологій у професійну підготовку, які головним чином пов'язані з умінням студентів знаходити, аналізувати, передавати й отримувати необхідну інформацію дозволять досягти головної мети медіаосвіти – сформувати медіакомпетентних фахівців.

Тому, навчально-методичний посібник «Медіаграмотність. Критичне мислення на уроках інформатики» складається із загальних теоретичних відомостей про медіакомпетентність, про те, як медійний світ розвивався, яким він є сьогодні, що його чекає в майбутньому. А також йдеться про те, що є дуже важливим, як навчитися використовувати його можливості в повсякденному житті та у роботі, і звісно, як навчитися критично сприймати все, що пропонують медіа.

Медіаграмотність потрібна всім і кожному, не тільки старшому поколінню, яке виросло в умовах дефіциту інформації, але й також новому поколінню, яке з новітніми інформаційними технологіями на «ти».